

## **MEZozoy ÇÖKÜNTÜLƏRİNİN DAXİLİ GEOLOJİ QURULUŞUNUN ÖYRƏNİLMƏSİ HAQQINDA (YEVLAX-AĞCABƏDİ ÇÖKƏKLİYİNİN ŞİMAL-QƏRB HİSSƏSİNİN TİMSALINDA)**

T.X.Niyazov<sup>1</sup>, L.C.Əbilhəsənova<sup>2</sup>, M.S.İbrahimli<sup>3</sup>, T.Y.Şəkərəliyev<sup>1</sup>

<sup>1</sup> SOCAR "Neftqazemitədqiqatlayihə" İnstitutu, <sup>2</sup>GGİ Kəşfiyyatgeofizika İB, <sup>3</sup>ADNSU

Son illərdə karbohidrogen ehtiyatlarına olan tələbatın daha da yüksəlməsi Respublikamızda Mezozoy çöküntülərinin tədqiqi məsələsinin aktuallığını daha da artırmış olur. Bu məsələ hazırda geoloq və geofiziklər qarşısında duran ən aktual problemlərdən biridir. Neogen-Paleogen çöküntüləri ilə yanaşı, Mezozoy süxurlarında da karbohidrogen yığımlarının aşkar edilməsi məqsədilə keçən əsrin ortalarından başlayaraq, geoloji-geofiziki tədqiqatlar aparılmışdır.

Bu baxımından Yevlax-Ağcabədi çökəkliyi (YAÇ) daim diqqət mərkəzində olmuşdur. Burada çoxsaylı quyular qazılmış, lakin quyular Mezozoy çöküntülərini ya açmamış, ya da onların qazılması əsasən layihə dərinliyinə çatdırılmamış texniki səbəblərdən dayandırılmışdır. Layihə dərinliyinə çatdırılmış quyular isə Mezozoy çöküntülərini qismən açmışdır. Odur ki, mövcud quyu məlumatlarına əsasən həmin çöküntülərin öyrənilməsi lazımi nəticə almağa imkan verməmişdir. Bu səbəbdən Mezozoydaxili çöküntülərin geoloji quruluşunun seysmik kəşfiyyat üsulları ilə öyrənilməsi ən optimal variantdır. Üsulun tətbiqinə başlandığı dövrdən bu günə qədər texnika və metodikanın təkmilləşdirilməsi əldə edilən məlumatların dəqiqliyini və informativliyini daha da yüksəltdi, onların etibarlılığını artırmışdır. Müasir 3D texnologiyalarının və emal proqramlarının tətbiqi neft-qaz perspektivli obyektləri aşkarlamağa və ətraflı öyrənməyə imkan vermişdir. Son illərdə aparılan seysmik işlər nəticəsində tədqiqat dərinliyinin artırılmasına nail olunmuşdur ki, bu da bir çox sahələrdə, o cümlədən YAÇ-ın şimal-qərb hissəsində Mezozoy çöküntüləri intervalında fasiləli seysmik horizontları izləməyə imkan vermişdir. Qeyd etmək lazımdır ki, bu sərhədlər yalnız vizual olaraq deyil, xüsusi tədqiqatlar aparılaraq, dalğaların mənsəyi təyin edilmiş, onların Mezozoy intervalında intişar etmiş çöküntülərin geoloji sərhədləri ilə əlaqədar faydalı dalğalar olması aydınlaşdırıldıqdan sonra izlənilmişdir. Tədqiqat sahəsini əhatə edən profil şəbəkəsi üzrə izlənən sərhədlər isə Mezozoydaxili çöküntüləri səciyyələndirən struktur sxemi tərtib etməyə və onun əsasında bu çöküntülərin daxili quruluşu haqqında ilkin təsəvvür yaratmağa imkan vermişdir.

Beləliklə, ilk dəfə olaraq tərəfimizdən YAÇ-ın şimal-qərb hissəsi üçün belə bir sxematik struktur xəritə tərtib olunmuşdur. Bu sxemin Təbaşirin səthini səciyyələndirən xəritə ilə müqayisəli təhlili əsasında tədqiqat sahəsində yerləşən strukturlarda Təbaşirdaxili süxur qatlarının struktur quruluşunun həmin çöküntülərin səthinin quruluşundan fərqləndiyi və onların yatım formaları arasında bucaq uyğunsuzluğunun olması müəyyənləşdirilmişdir.

Odur ki, YAÇ-ın şimal-qərb hissəsində yerləşən Naftalan-Şimali Naftalan-Gödəkboz, Qazanbulaq-Ziyadxan-Dəliməmmədli və s. sahələr üzrə ümumiləşdirilmiş seysmik məlumatlar əsasında tərtib edilmiş Təbaşirdaxili çöküntülərin struktur quruluşunu səciyyələndirən sxem gələcək axtarış-kəşfiyyat işlərinin istiqamətləndirilməsində istifadə edilə bilər.